

KHS/HV
nhv@socialstyrelsen.se

Bruttolistan 2025

Bruttolistan är en lista på inkomna förslag på vårdområden för genomlysning inom systemet för nationell högspecialiserad vård. Arbetet med Bruttolistan har letts av utredare vid Socialstyrelsens enhet för högspecialiserad vård i dialog med nationella programområden (NPO).

Bruttolista

De första förslagen på vårdområden att genomlysas inkom 2018, av NPO nervsystemets sjukdomar och NPO kvinnosjukdomar och förlossning, i det arbete som beskrivits som ”piloter”. Därefter bad Socialstyrelsen alla NPO:er inkomma med sina förslag vilket resulterade i en ”Bruttolista”.

Bakgrund

Bruttolistan från 2019 bestod av 497 rader med förslag på vårdområden att genomlysas. Av dåvarande 22 NPO:er (nu 26 st.) inkom 19 st. med förslag. Utöver NPO:ernas förslag inkom även övriga aktörer med förslag. Under 2020 påbörjades en revidering av Bruttolistan som publicerades 2021. Sedan dess har enstaka nya områden nominerats årligen av flera olika NPO:er. En uppdaterad version av listan publiceras årligen i november.

Urval av områden att genomlysas

Önskemål från profession och tjänstemän inom hälso- och sjukvården är och har varit att Socialstyrelsen ska försöka vara så förutsägbara som möjligt gällande urval av områden som myndigheten avser att genomlysas och när detta ska ske.

Socialstyrelsens tidigare urval av områden för genomlysning har baserats på olika prioriteringsgrunder. Efter pilotområdena valdes områden som föreslagits av flera NPO:er, t.ex. neuromuskulära sjukdomar och könsdysfori. Även andra områden inom psykisk hälsa valdes ut för genomlysning då dessa skiljer sig från somatiska vårdområden i vårdkedja och vårdstruktur. Därefter valdes en omgång med områden av mer infrastrukturell art, t.ex. nationella transporter och högisoleringsvård. Parallellt har vissa cancerområden, där fungerande överenskommelser om nivåstrukturering funnits, överförts till nationell högspecialiserad vård via ett särskilt ”snabbspår”. När covid-19 pandemin drabbade samhället valdes områden där professionen inte, i lika hög grad, var påverkade i tid och kraft, t.ex. ögonsjukdomar.

Revidering av Bruttolistan

Socialstyrelsen genomförde ett större revideringsarbete av Bruttolistan 2020–2021. Det har funnits möjlighet för NPO:erna att kommentera varandras förslag och Socialstyrelsen har bjudit in till gemensamma dialoger gällande områden där det funnits skiljaktiga meningar eller där förtydliganden kring förslagen krävts. Under 2025 har ytterligare revision gjort i dialog med NPO:erna. Särskilt kring de områden där det funnits kvarvarande meningsskiljaktigheter kring nomineringen, i syfte att få en mer tydlig bruttolista.

Socialstyrelsen efterfrågar fortsatt nomineringar från NPO av sakkunniga samt förslag på nya områden att genomlysas som ett led i vårt uppdrag att genomlysas all hälso- och sjukvård.

Det fortsatta arbetet

Under 2025 påbörjades intervjuer inför och/eller genomlysning av ett flertal områden. Pågående genomlysningar är borttagna från Bruttolistan och arbetet med dem kan istället följas via vår webb. Tillsammans med sakkunniga kan respektive område definieras mer i detalj. Detta medför att flera sakkunniggrupper eller förslag om nationell högspecialiserad vård skulle kunna skapas inom ett och samma område. Områden som det vid årets dialoger uppnåtts konsensus kring, har antingen tagits bort eller kvarstår på Bruttolistan 2025.

Konsekvensanalyserna av att koncentrera viss vård blir mer och mer komplex ju fler områden som definieras i systemet för nationell högspecialiserad vård. Därmed behöver urvalen av områden, i så stor utsträckning som möjligt, göras i samråd med professionen, via NPO-strukturen. Med den bearbetade listan görs arbetet mer förutsägbart för våra samarbetspartners och andra målgrupper. Socialstyrelsen vill vara så tydliga som möjligt med vilka områden som avses att genomlysas och när i tiden detta kan ske. Samtidigt betonas att den lista som presenteras inte ska betraktas som permanent.

En fortsatt öppen och konstruktiv dialog gällande arbetet samt inspel på bruttolistan välkomnas av myndigheten.

Områden för framtida genomlysning

Observera att benämningarna på de ursprungliga förslagen kan ha reviderats av Socialstyrelsen. NPO:ernas ursprungliga förslag kan vara mer eller mindre specifika än vad rubrikerna nedan beskriver. Områdena är inte listade i någon prioriteringsordning. Socialstyrelsens bedömning är att dessa områden faller inom kriterierna för nationell högspecialiserad vård.

Socialstyrelsen tar kontakt med nominerade sakkunniga i god tid innan en eventuell genomlysning startar.

Område 1: Avancerad högspecialiserad smärtvård

Området är nominerat av NPO nervsystemets sjukdomar och NPO cancersjukdomar, samt tillstyrkt i dialog av NPO nervsystemets sjukdomar och NPO perioperativ vård, intensivvård och transplantation (PIVOT).

Området kan gälla flera patientgrupper, till exempel patienter med ryggmärgsskador, icke-malign smärta och smärta efter cancerbehandling. Framför allt handlar nomineringen om behovet av komplexa individuella bedömningarna av patienterna.

Område 2: Ballongbehandling/öppen kirurgi vid CTEPH (kronisk tromboembolisk pulmonell hypertension)

Området är nominerat av NPO hjärt- och kärlsjukdomar.

Område 3: Barnmisshandel

Området är nominerat av NPO barn och ungdomars hälsa. I fördjupad dialog med NPO beskrivs behovet av en genomlysning gällande rimlighets- och barnradiologisk bedömning som nationell högspecialiserad vård.

Område 4: Cancerområden

Tio diagnosområden har nationellt koncentrerats sedan tidigare inom RCC:s arbete med nivåstrukturering inom cancervården¹. Efter riksdagens beslut att Socialstyrelsen ska ansvara för processen att koncentrera högspecialiserad vård på nationell nivå har det pågått ett arbete med att föra över den nationella nivåstruktureringen (och de nationella vårdenheter) inom cancerområdet till Socialstyrelsens beslutsprocess. Åtta områden har överförts, eller är på gång att överföras, från RCC till Socialstyrelsens arbete. Två områden återstår.

- Bukspottkörtelcancer: Kirurgi i botande syfte vid lokalt avancerad bukspottkörtel- och periampullär cancer.
- Gallvägscancer: Kirurgi i botande syfte vid perihilära gallvägstumörer

Område 5: Initial rehabilitering vid svår hjärnskada

Området är nominerat av NPO nervsystemets sjukdomar och tillstyrkt av NPO rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin.

¹ <https://cancercentrum.se/samverkan/vara-uppdrag/kunskapsstyrning/nivastrukturering/>

Personer med svår traumatisk hjärnskada har något bättre prognos vid rätt och tidiga insatser därav bör adekvata och kvalificerade bedömningar göras tidigt i sjukdomsförloppet, för att undvika beslut som kan försämra patientens fortsatta rehabiliteringsmöjligheter.

Område 6: Intensivvårdsrehabilitering

Området är nominerat och tillstyrkt av NPO PIVOT och handlar framför allt om patienter med långvarig kritisk sjukdom och svikt i vitala funktioner och i behov av långvarig intensivvård (>30 vård dygn).

Område 7: Kirurgisk behandling av medfödd hörselgångsatresi i hörselförbättrande syfte

Området är nominerat av NPO öron, - näs- och halssjukdomar

Område 8: Kronisk komplex venös sjukdom

Området är nominerat och tillstyrkt av NPO hjärt- och kärlsjukdomar. Området kan innefatta central revaskularisering och är en interventionskrävande patientgrupp som kan få livslånga komplikationer.

Område 9: Livmodertransplantation

Området är nominerat av NPO kvinnosjukdomar och förlossning.

Område 10: Läpp-käk och/eller gomspalt (LKG), samt andra ovanliga ansiktsmissbildningar

Området är nominerat av NPO kirurgi och plastikkirurgi och tillstyrkt av NPO tandvård.

Område 11: Njurartärstenos

Området är nominerat av NPO njur- och urinvägssjukdomar. Området kan innefatta såväl kirurgisk som interventionell behandling vid njurartärstenos.

Område 12: Njurpatologi

Området njurpatologi är nominerat av NPO njur- och urinvägssjukdomar och tillstyrks av NPO medicinsk diagnostik. Nomineringen innefattar ej tumörfrågeställning.

Område 13: Njurtransplantationer

Området njurtransplantationer är nominerat av NPO barn och ungdomars hälsa samt NPO njur- och urinvägssjukdomar.

Område 14: Obesitaskirurgi vid BMI över 60

Området är nominerat av Svensk Förening för Innovativ Kirurgisk Teknologi, men tillstyrkt i dialog med NPO kirurgi och plastikkirurgi, NPO PIVOT och NPO endokrina sjukdomar.

I dialog med NPO:erna betonas att inte bara kirurgin utan även det kringliggande omhändertagandet inklusive uppföljning, är av stor betydelse vid en genomlysning.

Område 15: Pancreastransplantationer (och ö-celler)

Området pancreastransplantationer och ö-cellstransplantationer är nominerat av NPO endokrina sjukdomar och tillstyrkt av NPO PIVOT samt NPO barn- och ungdomars hälsa.

Område 16: Primär aldosteronism

Området lateraliseringsdiagnostik vid primär aldosteronism är nominerat av NPO endokrina sjukdomar och tillstyrkt av NPO medicinsk diagnostik.

Område 17: Svåra tvångssyndrom

Området är nominerat av NPO psykisk hälsa som förtydligar att området handlar om riktigt extremt svåra tillstånd som kan vara behandlingsresistenta, skapa stort lidande och vara helt invalidiserande.

Område 18: Thoraxdeformiteter

Området är nominerat av NPO hjärt- och kärlsjukdomar och tillstyrkt av NPO PIVOT.

Område 19: Tymom

Området tymom är nominerat av NPO cancersjukdomar.

Område 20: Vård för personer med svåra beteendestörningar

Området är nominerat av NPO psykisk hälsa och tillstyrkt av NPO rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin.

Nomineringen handlar om avgränsad patientgrupp med särskilt komplex problematik med utåtagerande beteende, vilket kräver specialkunskap, bemötande och resurser som möjliggör hantering med minimum av tvång.

Områden där vi avvaktar andra arbeten

I dialog med NPO har flera områden identifierats där andra arbeten pågår eller som tangerar redan beslutade tillståndsområden. Följande områden avvaktar vi därför med:

Område	Nominerat av NPO	Skäl för att avvakta
Donationer	Akut vård	Kunskapscentrum
Mohs kirurgi vid vissa typer av basaliom	Hud- och könssjukdomar	Implementering av vårdprogram pågår
Psykodermatologi	Hud- och könssjukdomar	Insatsområde inom regionernas struktur för kunskapsstyrning